

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО, БІБЛІОГРАФІЗНАВСТВО

УДК 025.7/.9

DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2019.175847>

Сидоренко Тетяна Валеріївна,
кандидат наук з соціальних комунікацій,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та
архівної справи ВП «Миколаївська філія
Київського національного
університету культури і мистецтв»
tatyana_tvs@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-0950-3467>

Фігура Альона Олександрівна,
магістрант,
Київський національний університет
культури і мистецтв
figura.alona@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0810-4504>

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОНДІВ
У БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ: ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Мета роботи. Дослідження пов'язано з аналізом бібліотекознавчих видань з питань збереження документів у бібліотеках України. **Методологія дослідження.** У процесі дослідження застосовано наукові методи аналізу, синтезу, узагальнення та історіографічний метод. **Наукова новизна роботи** полягає в історіографічному огляді наукових праць вітчизняних дослідників, методичних матеріалів з питань збереження документів, підготовлених у ХХІ ст., аналізі традиційних та сучасних підходів до збереження фондів у бібліотеках України. Визначено напрями вдосконалення діяльності бібліотек зі збереження документів. **Висновки.** В результаті дослідження виявлено, що в більшості праць висвітлювалися важливі питання зберігання документів у бібліотеках, але історіографічний огляд сучасних підходів, тенденцій щодо використання методів і способів зберігання документів, не простежений. Це дасть можливість поглибити дослідження з важливих проблем зберігання оригіналів документів та електронних ресурсів.

Ключові слова: історіографія, бібліотечний фонд, збереження бібліотечних фондів, консервація та реставрація документів, наукові бібліотеки.

Сидоренко Татьяна Валериевна,
кандидат наук по социальным коммуникациям,
доцент кафедры информационного, библиотечного и
архивного дела ОП«Николаевского филиала
Киевского национального
университета культуры и искусств»

Фигура Алена Александровна,
магистрант, Киевский национальный университет культуры

**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОХРАННОСТИ ФОНДОВ
В БИБЛИОТЕКАХ УКРАИНЫ: ИСТОРИОГРАФИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ**

Цель работы. Исследование связано с анализом библиотековедческих изданий по вопросам сохранения документов в библиотеках Украины. **Методология исследования.** В процессе исследования применены научные методы анализа, синтеза, обобщения и историографический метод. **Научная но-**

визна роботи заключається в историографическом обзоре научных трудов отечественных исследователей, методических материалов по вопросам сохранения документов, подготовленных в XXI в., анализе традиционных и современных подходов к сохранению фондов в библиотеках Украины. Определены направления совершенствования деятельности библиотек по сохранению документов. **Выводы.** В результате исследования выявлено, что в большинстве работ освещались важные вопросы сохранности документов в библиотеках, но историографический обзор современных подходов, тенденций по использованию методов и способов хранения документа, не прослежен. Это даст возможность углубить исследования по важным проблемам сохранности оригиналов документов и электронных ресурсов.

Ключевые слова: историография, библиотечный фонд, сохранность библиотечных фондов, консервация и реставрация документов, научные библиотеки.

Sydorenko Tatyana,

Candidate of Sciences in Social Communications,
appointed docent of the Department of information,
Mykolaiv branch of Kiev National University of Culture and Arts
Mykolaiv, applicant of
Kiev National University of Culture and Arts

Fihura Alona,

Master student, Kiev National University of Culture and Arts

MODERN APPROACHES TO THE PRESERVATION OF FUNDS IN THE LIBRARIES OF UKRAINE: HISTORIOGRAPHY OF RESEARCH

Purpose of the article. The research is connected with the analysis of librarianship publications on the issues of preservation of documents in libraries of Ukraine. **Methodology.** In the process of research, scientific methods of analysis, synthesis, generalization and historiographical method have been applied. **The scientific novelty of the work** is a historiographic review of scientific works of domestic researchers, methodological materials on the issues of preservation of documents prepared in the XXI century, an analysis of traditional and modern approaches to the preservation of funds in libraries in Ukraine. The directions of improvement of the activity of libraries on preservation of documents are determined. **Conclusions.** As a result of the study, it was discovered that most of the papers covered important issues of document storage in libraries, but the historiographical review of modern approaches, trends in the use of methods and methods of document storage was not traced. This will enable you to deepen research on important issues of document and electronic resource storage.

Key words: historiography, library fund, preservation of library funds, conservation and restoration of documents, scientific libraries.

Актуальність теми дослідження зумовлюється тим, що питання, пов'язані з забезпеченням збереження бібліотечних фондів продовжують бути актуальними і в сучасних умовах інтенсивного використання інформаційних технологій, появи електронних носіїв інформації, адже бібліотечні фонди виступають важливим культурним, науковим, освітнім та духовним надбанням країни, спрямованим на задоволення читацького попиту, реалізацію прав громадян на доступ до інформації. Спектр питань достатньо широкий: збережен-

ня цінних, рідких, унікальних документів; консервація і реставрація документів; страхове мікрофільмування документів архівних та бібліотечних фондів; оцифрування документів, використання комп'ютерних технологій у процесі збереження документів тощо.

Особливого значення набуває зберігання документів як оригінального й неповторного надбання певного історичного періоду з урахуванням особливостей національного та культурно-духовного розвитку суспільства. Формування напрямів діяльності сучасних бі-

бліотек зі збереження бібліотечних фондів вимагає використання не лише традиційних, а й інноваційних підходів.

Дослідження сучасних наукових доробок та досвіду бібліотек з використання різних способів і методів збереження документів, результатів науково-дослідної діяльності провідних бібліотек України з даного питання сприятиме більш глибокому осмисленню проблеми збереження документів, виявленню його специфіки в умовах трансформаційних змін суспільства XXI ст.; оновленню змісту підготовки майбутніх фахівців інформаційної сфери, безперервній освіті бібліотекарів.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження зберігання бібліотечних фондів свідчать, що дане питання завжди було на порядку денному. Науковці в своїх працях неодноразово розглядали основні проблемні питання і визначали окремі шляхи їхнього вирішення.

Значне місце посідає низка наукових праць, представлених вітчизняними бібліотекознавцями, як І. Бондаренко, М. Васильченко, В. Вергунов, Ю. Горбань, Т. Долбенко, Л. Затока, Г. Ковальчук, Т. Крікова, Н. Кушнарченко, Л. Муха, Г. Новікова, Н. Омельченко, І. Скобець, Л. Сорокіна, А. Суббота та ін. та зарубіжними фахівцями, серед яких Ю. Григор'єв, А. Кльонов, Ю. Нюкша, Ю. Столяров, О. Чукаєв та ін.

Мета статті полягає у дослідженні бібліотекознавчих видань з питань збереження документів у бібліотеках України, висвітленні традиційних та інноваційних підходів збереження бібліотечних фондів бібліотек в умовах розвитку електронних та інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Історіографічну базу досліджуваної проблеми становлять наукові праці, статті у фахових періодичних виданнях, звітна документація бібліотек. Виявлені документи структуровані у дві групи: до першої належать праці, які висвітлюють теоретичні аспекти зберігання бібліотечних фондів у XXI ст.; до другої – публікації, в яких висвітлюються досвід діяльності наукових бібліотек України з означеного питання.

Вагомий внесок у дослідження проблем збереження бібліотечних фондів України зробили дисертаційні дослідження вітчизняних вчених в області бібліотекознавства: Г. Ковальчук «Теорія та практика книжкового

пам'яткознавства XX ст.» (2005 р.) [6], І. Бондаренко «Зберігання бібліотечного фонду України в умовах інформатизації суспільства» (2006 р.) [1] та Ю. Горбаня «Зберігання книжкових пам'яток як культурних цінностей в національних бібліотеках України» (2013 р.) [3].

У дослідженні Г. Ковальчук вперше на перетині таких наук як бібліотекознавство та книгознавство було виділено самостійну галузь знань – книжкове пам'яткознавство. Особливу увагу дослідниця приділила питанням відокремлення в бібліотечних фондах стародруків, рідкісних видань, їх опису та зберігання, наголошувала на необхідності створення розділу Державного реєстру національного культурного надбання, що фіксуватиме книжкову спадщину держави [6].

Дисертація І. Бондаренко стала першим досвідом наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад зберігання бібліотечних фондів України. Автором здійснено термінологічний аналіз і узгоджено зміст та обсяг понять предметної сфери зберігання бібліотечного фонду (зберігання, збереження, схоронність фонду). Здійснено вивчення чинників, що впливають на стан збереження фондів, охарактеризована залежність між станом схоронності бібліотечного фонду та ціннісними орієнтаціями користувачів і бібліотечних працівників. Цінними для обґрунтування значимості проблеми стали результати соціологічного дослідження – анкетування студентів і працівників наукової бібліотеки Харківської державної академії культури та Державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Автором було здійснено узагальнення, що серед усіх чинників, які впливають на процес зберігання бібліотечного фонду, домінуючим визнаний соціальний [1]. Важливою для визначення сучасних підходів до збереження бібліотечних фондів є також погляд автора на пріоритетність процесу оцифрування документів, що дозволяє розглядати зберігання бібліотечних фондів як запоруку одночасного доступу до документів і схоронності їх для нинішніх і майбутніх поколінь.

Ю. Горбань, продовжуючи наукову розробку Г. Ковальчук, звертається до теоретичних основ зберігання книжкових пам'яток у бібліотеках України та розкриває теоретичний зміст понять «зберігання» і «збереження» наці-

онального надбання української держави, історію формування терміна «книжкові пам'ятки» та основні критерії відбору рукописних книг до державного реєстру Національного книжкового надбання в Україні. Цінним для нашого дослідження є висновки автора про важливість використання інноваційних технологій у зберіганні книжкових пам'яток як культурних цінностей. Серед них: ксерокопіювання; метод цифрового фотографування; оцифрування; комп'ютерні технології в консервації і реставрації документів; RFID-системи (RFID – Radio Frequency Identification), завданням якої є забезпечення зберігання інформації на зручному носіїві і передача її за допомогою обладнань у певне місце для використання заданих процесів; системи виявлення Electronic Article Surveillance (EAS); протикрадіжні системи (EAS), які технологічно поділяються на радіочастотні (РЧ), акустомагнітні (АМ) і електромагнітні (ЕМ) та ін. [3].

Суттєве значення для осмислення традиційних та інноваційних підходів до збереження бібліотечних фондів мають наукові публікації працівників центру консервації і реставрації Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/node/444>). Всього на сайті подано 173 публікації (за 1992-2014 рр.), серед яких наукові статті у фахових виданнях, збірках наукових праць; тези доповідей міжнародних та всеукраїнських конференцій; статті до Української архівної енциклопедії, інформаційно-аналітичні та бібліографічні огляди. Так, організація роботи з консервації документів; особливості консерваційних заходів для фотодокументів на паперовій основі; проблеми і перспективи стабілізації документів з ослабленою матеріальною основою; старіння матеріальної основи; сучасні технології та нові матеріали для консервації фондів; технології та матеріали для реставрації документів; питання зміцнення паперу та екологічні аспекти збереженості бібліотечних документів – спектр наукових інтересів Л. Затоки. Публікації Л. Мухи висвітлюють питання збереження унікальних документів; нові моделі індивідуального зберігання бібліотечних документів; збереження бібліотечного фонду у процесі формування електронних бібліотечних ресурсів; досвід і

проблеми запобігання та ліквідації наслідків аварійних ситуацій в бібліотеці тощо.

На сучасному етапі розвитку системи збереження фондів на паперових і новітніх носіях інформації фахівці зосереджують увагу на поєднанні традиційних (превентивна консервація, реставрація) і новітніх (масова стабілізація, фазова консервація, оцифрування та ін.). Особливий інтерес у даному контексті представляє наукова публікація Л. Затоки та Л. Мухи «Сучасна система зберігання бібліотечних фондів: поєднання традиційних та новітніх технологій» [5]. В ній автори охарактеризували вплив технологій масового копіювання – мікрофільмування, оцифрування, сканування тощо на стан збереження фондів. Визначені напрями впровадження інноваційних технологій в галузь збереження фондів: фізико-хімічні та оптичні методи дослідження матеріальної основи документів та складових конструкції оправи книг та рукописів; комп'ютеризація всіх напрямів – створення та ведення баз даних фактичного фізичного стану масивів документів, електронна паспортизація книгосховищ, електронний паспорт обстеження стану окремих документів, створення страхових та читацьких електронних копій документів та ін. [5].

Екологічні аспекти збереження документів, мікологічний стан книгосховищ, питання дезінфекції документів, наукову експертизу стану бібліотечних фондів та ін. проблеми висвітлила у своєму науковому доробку Г. Новікова.

Важливими для нашого дослідження стали наукові публікації Н. Омельченка, більшість з яких розкривають особливості паперу як матеріальної основи документів та його властивостей: кислотність паперу; гербовий папір; безкислотний папір (картон); папір машинного способу виробництва; папір недатованих пам'яток друку; формати паперу з архіву Коша Нової Запорізької січі; особливості паперу львівського Апостола Івана Федорова та ін. Також у публікаційній тематиці автора – питання консервації бібліотечних документів.

У напряму експертизи фізичного стану документів в системі збереження бібліотечних фондів працює І. Скобець. В її публікаціях знайшли відображення питання статистичного підходу до оцінки фізичного збереження фондів та його наукової організації.

Результатам моніторингу мікологічного стану документів та книгосховищ присвячені наукові публікації А. Субботи, О. Сурмашевої, В. Кобякової. Окремі питання консервації і реставрації документів подані в статтях В. Вергунова [2], В. Мірошнікової, Н. Паломар та ін. Отже, відзначимо, що проблема зберігання бібліотечних фондів, що є провідною скарбницею українських культурних надбань, відноситься до категорії постійних і вимагає рішень практично у всіх бібліотеках України, тому що інформаційні технології, які активно впроваджуються в бібліотечне життя країни, порушують різноманітні аспекти діяльності бібліотек і змінюють звичні догми їх існування.

Важливими документами, що доповнюють історіографію та джерельну базу дослідження, сприяють підвищенню ролі збереження бібліотечних фондів є законодавчі та нормативні документи. Безумовно, це Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу», новий зміст якого активно формується на сучасному етапі; державна Програма збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 рр., у межах якої було започатковано створення міжвідомчих центрів консервації і реставрації при Національній бібліотеці імені В. І. Вернадського, Національній парламентській бібліотеці України (нині Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого), Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаніка, Харківській державній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка [10]. Цікавим матеріалом для дослідження стали підготовлені за результатами виконання вище згаданої програми методичні рекомендації, зокрема «Дослідження впливу біоцидних препаратів на старіння реставраційних паперів», «Ураження документів плісеневими грибами та заходи з охорони праці під час роботи з ушкодженими документами» та ін. Також необхідними документами для вивчення стали Концепція державної програми збереження бібліотечних фондів до 2020 року [13] та Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [17].

В історіографії збереження бібліотечного фонду України сучасного періоду необхідно

виділити матеріали наукових конференцій, семінарів, які були присвячені даному питанню. Це науковий семінар «Збереження бібліотечних фондів: традиції, інновації, перспективи», що проходив на базі Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек» (2017 р.) [16]. Тематичне наповнення семінару було присвячено 25-річчю створення Центру консервації і реставрації (ЦКР) НБУВ як науково-дослідного та координаційно-методичного органу для забезпечення збереження бібліотечних фондів в установах Національної академії наук України.

Учасниками були розглянуті сучасні проблеми розроблення технологічних, організаційних та методичних засад забезпечення фізичного збереження інформаційних ресурсів бібліотек різних рівнів підпорядкування у процесі їх надходження, зберігання та використання, традиційні та інноваційні підходи до організації збереження фондів та вирішення універсальної проблеми стабілізації фактичного фізичного стану документів бібліотеки. Науковці детально обговорювали технологічні аспекти консервації бібліотечних документів нестандартних форматів, сучасний стан екологічної ситуації в книгосховищах, а також результати обстежень та консервації раритетних документів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського для забезпечення їх збереження, а також основні напрямки та перспективи збереження бібліотечних фондів на прикладі роботи інших спеціалізованих бібліотек всіх регіонів України [7].

Представляють інтерес і матеріали Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація», присвячену 100-річчю Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (2018 р.), де провідними темами обговорення стали теми наукових досліджень «Документальні історико-культурні фонди: традиції та нові місця зберігання, формування, використання» та «Збереження бібліотечних фондів: традиції, інновації, перспективи» [16]. Увагу привертає тема «Системність в організації діяльності щодо збереження фондів: комплексний підхід, нові методи та технології» (Л. Муха). Автором акцентовано увагу на про-

грамні документи ІФЛА, які визначають пріоритетні напрями цієї роботи, а основна тенденція останніх років у галузі збереження фондів сформульована дослідниками як «збереження та стійкий розвиток», що передбачає забезпечення збереження документів на різних носіях за умови раціонального використання енергії. Л. Затока і Ю. Рудакова представили доповідь «Основні властивості паперу документів: дослідження та прогнози довговічності», в якій підкреслили, що впливати на процеси старіння паперу безпосередньо у бібліотеці можна через умови зберігання – температуру та відносну вологість повітря, екологію навколишнього середовища, ступінь дії світлових променів, мікробіологічну безпеку та ін. [16].

Питання створення Державного реєстру національного культурного надбання в частині книжкових пам'яток стало головним на науковому семінарі «Актуальні питання охорони книжкових пам'яток», проведеному на базі Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (2018 р.). Обговорювалися питання нормативно-правового забезпечення, організації збору інформації про документи, що мають ознаки книжкових пам'яток, які мають увійти в реєстр. Також було приділено особливу увагу електронній базі даних «Книжкові пам'ятки України», яка ведеться на базі Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого як система обліку примірників та назв книжкових пам'яток [15].

Заслуговує на увагу і проблематика обговорень V науково-практичного семінару «Ad fontes: збереження бібліотечних фондів: традиції, інновації, перспективи» (ЦНБ ХНУ ім. Каразіна, Харків 2018) [15]. Серед цікавих проблем обговорення паспортизація книжкових пам'яток на прикладі приватних книгозбірень та книжкових колекцій установ; *Libragia* – цифровий архів української історичної періодики: технології сканування. Обробки та онлайн презентації.

Певний науковий та практичний інтерес становлять праці, що висвітлюють досвід бібліотек України з питань збереження бібліотечних фондів. Так, питанням щодо збереження бібліотечних фондів як культурного надбання для наступних поколінь в епоху інформаційних технологій стала публікація

П. Рогової та Н. Мацібори «Стан і перспективи збереження фонду в добу цифрових технологій у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського» [14]. Зокрема, авторами висвітлено технології оцифрування, мікрокопіювання і штрихування книжкових пам'яток, використання новітніх інноваційних технологій, що застосовуються для створення електронних копій, одержання і зберігання зображень у електронній формі, використовуючи не тільки науково-методичні пропозиції, а й практичний досвід Державної наукової бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського [14]. Також враховувався досвід окремих наукових бібліотек закладів вищої освіти України з питань дослідження: НТБ ІФНТУНГ (Т. Стапашкіна), НБ Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» (О. Шестопалова, І. Шкутник), Наукової бібліотеки Вінницького національного технічного університету (Н. Слободянюк) та ін.

Суттєву роль у вивченні сучасних підходів до збереження бібліотечних фондів відіграли звіти НБУВ [7].

Характеристика діяльності бібліотек з питань збереження бібліотечних фондів періоду 2000-х років XXI ст. створюється і за допомогою аналізу окремих публікацій інформаційного спрямування, в яких висвітлюються проблеми, подані для обговорення на засіданнях круглих столів, фокус-семінарів тощо. Одним з таких є круглий стіл НБУВ «Інноваційні технології збереження бібліотечних фондів» [9], на якому представлений досвід провідних бібліотек України, а саме: створення групи з оцифрування документів на традиційних носіях у відділі наукових технологій Центру консервації і реставрації НБУВ (Л. Муха); дослідження та консервація колекційних видань НБУВ (Л. Затока); створення спеціалізованої бази даних «Мікроклімат фондосховищ НБУВ за допомогою системи ІРБІС-64» (Т. Крікова); підвищення зберігання фонду патентів та стандартів Національної наукової медичної бібліотеки (Т. Кривіч); досвід збереження фондів у бібліотеці Київського політехнічного інституту із застосуванням автоматизованого обліку документів за допомогою бібліотечно-інформаційної системи

«ALEPH»; досвід створення страхового фонду (В. Покотило); досвід Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка щодо збереження документних фондів, створених на оптичних дисках CD і DVD (М. Льола) та ін.

Подальшому розвитку діяльності наукових бібліотек з питань зберігання документів сприяє і проектна діяльність бібліотек. Прикладом є регіональний проект «Старовинна гравюра – національне надбання України» Одеської національної наукової бібліотеки за підтримки Українського культурного фонду (2018 р.), який сприятиме збереженню та популяризації культурної спадщини України, введенню в науковий обіг артефактів образотворчого мистецтва, впровадженню та розвитку сучасних інформаційних технологій у бібліотеках [12].

Достатньо цінним доповненням до дослідження проблеми збереження документів навчальний посібник є Т. Долбенко та Ю. Горбань «Зберігання документів у бібліотеках» [4], у якому, зокрема, подані питання впровадження інноваційних технологій у процес збереження рідкісних книг та рукописів. До основних технологій зберігання бібліотечних фондів науков-

ці відносять: консервацію (у т.ч. превентивну та фазову консервацію документів); стабілізацію документів; реставрацію документів; фізичний захист та режими зберігання документів; мікрокопіювання як інноваційну технологію зберігання; штрихування документів; ксерокопіювання документів; оцифрування як сучасну технологію зберігання документів.

Висновки. Історіографія та джерельна база збереження бібліотечних фондів дозволила виявити, що в більшості праць, опублікованих в період 2000-2018 рр. висвітлювалися як теоретичні питання, так і досвід окремих бібліотек. Найбільший обсяг публікацій належить працівникам Центру консервації і реставрації НБУВ. Простежується позитивна тенденція щодо обговорення сучасних підходів збереження бібліотечних фондів у рамках наукових конференцій, семінарів, круглих столів. Разом з тим відсутнє сучасне комплексне дослідження збереження бібліотечних фондів, яке б висвітлювало теоретичну основу проблеми, класифікацію сучасних способів і методів збереження бібліотечних фондів наукових бібліотек в Україні та зарубіжних країнах.

Список використаних джерел

1. Бондаренко І. Зберігання бібліотечного фонду України в умовах інформатизації суспільства: автореф. дис. ... к.п.н.: 07.00.08. Харків, 2006. 32 с.
2. Вергунов В. Проблеми збереження фондів наукових бібліотек. Бібліотечний вісник. 2007. № 1. С. 25-31.
3. Горбань Ю. І. Зберігання книжкових пам'яток як культурних цінностей в національних бібліотеках України: дис. ... канд. культурології: 26.00.01. Київ, 2013. 200 с.
4. Долбенко Т.О., Горбань Ю. І. Зберігання документів у бібліотеках: навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 288 с.
5. Затока Л. П., Муха Л. В. Сучасна система зберігання бібліотечних фондів: поєднання традиційних та новітніх технологій. Наук. пр. НБУВ. 2012. Вип. 34. С.515-542.
6. Ковальчук Г. І. Теорія та практика книжкового пам'яткознавства ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра іст. наук : спец. 07.00.08. К., 2005. 37 с.
7. Короткий звіт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського про наукову діяльність у 2017 р. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4014>. (дата звернення: січень 2019).
8. Кравчук Н. Політика зберігання фондів наукової бібліотеки як засіб якісного інформаційного забезпечення науки та освіти. Бібліотечний форум України. 2011. № 1. С. 26-28.
9. Муха Л., Затока Л. Інноваційні технології збереження бібліотечних фондів. Бібліотечний вісник. 2010. № 6. С. 67-69.
10. Про затвердження Програми збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 роки. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-99-%D0%BF>. (дата звернення: січень 2019).
11. Про проведення семінару «Актуальні питання охорони книжкових пам'яток». URL: <http://nlu.org.ua/article.php?id=428>. (дата звернення: січень 2019).
12. Про проект «Старовинна гравюра – національне надбання України». URL: <http://odnb.odessa.ua/gravures/about>. (дата звернення: січень 2019).

13. Проект Концепції державної програми збереження бібліотечних фондів до 2020 року. URL: <http://u.to/ncefAg>. (дата звернення: січень 2019).
14. Рогова П., Мацібора Н. Стан і перспективи збереження фонду в добу цифрових технологій у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського. Вісник Книжкової палати. 2009. №11. С. 9-12.
15. Семінар «Ad fontes: збереження бібліотечних фондів: традиції, інновації, перспективи». URL: <http://kname.edu.ua/index.php/3523>. (дата звернення: січень 2019).
16. Семінар «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек». URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. (дата звернення: січень 2019).
17. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України : схвалено розпорядженням КМУ від 23 берез. 2016 р. № 219-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. (дата звернення: вересень 2018).

References

1. Bondarenko, I. (2006). Storage of the library fund of Ukraine in the conditions of society's informatization. Extended abstract candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].
2. Vergunov, V. (2007). Problems of Preservation of collections of scientific libraries. *Bibliotechnyy visnyk*, 1, 25-31 [in Ukrainian].
3. Gorban, Yu. I. (2013). Storing of book monuments as cultural values in the national libraries of Ukraine. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
4. Dolbenko, T.O. & Gorban, Yu. I. (2017). Storing documents in libraries. Kyiv: Lyra-K [in Ukrainian].
5. Zatoka, L. P. & Mukha, L. V. (2012). Modern system of storage of library funds: a combination of traditional and advanced technologies. *Naukovi pratsi NBUV*, issue 34, 515-542 [in Ukrainian].
6. Kovalchuk G. I. (2005). The theory and practice of book monuments of the twentieth century.: Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
7. Brief report of Vernandsky, V. I. National Library of Ukraine on scientific activity in 2017. (2017). Retrieved from: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4014> [in Ukrainian].
8. Kravchuk, N. (2011). The policy storage of funds of the scientific library as a means of quality information provision of science and education. *Bibliotechnyy forum Ukrayiny*, 1, 26-28 [in Ukrainian].
9. Mukha, L. & Zatoka, L. (2010). Innovative technologies for the conservation of library foundations. *Bibliotechnyy visnyk*, 6, 67-69 [in Ukrainian].
10. On approval of the Program for the preservation of library and archival funds 2000-2005 from September 15 1999, №1716. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-99-%D0%BF> [in Ukrainian].
11. About the seminar «Actual issues of the protection of book monuments». (2018). Retrieved from: <http://nlu.org.ua/article.php?id=428> [in Ukrainian].
12. About the project «Ancient engravings – national heritage of Ukraine». (2018). Retrieved from: <http://odnb.odessa.ua/gravures/about> [in Ukrainian].
13. Draft Concept of the State Program for the Preservation of Library Funds by 2020. (2012). Retrieved from: <http://u.to/ncefAg> [in Ukrainian].
14. Rogova, P. & Matsibora, N. (2009). Status and prospects of preservation of the fund in the era of digital technologies in the State scientific-pedagogical library of Ukraine named after V.O. Sukhomlynsky. *Visnyk Knyzhkovoi palaty*, 11, 9-12 [in Ukrainian].
15. Proceedings of the Seminar «Ad fontes: Preservation of Library Funds: Traditions, Innovations, Prospects». (2018). Retrieved from <http://kname.edu.ua/index.php/3523> [in Ukrainian].
16. Proceedings of the Seminar «Library. Science. Communication. Strategic tasks of development of scientific Libraries». Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe [in Ukrainian].
17. Strategy of development of library business for the period till 2025 “Qualitative changes of libraries for ensuring sustainable development of Ukraine. (2016). The order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 23th March 2001, № 219. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-r> [in Ukrainian].